

Bij de foto: Per 1 januari a.s. gaat archivaris drs. Wim Koole het ADC na ruim elf jaar verlaten. Hij wordt archivist bij het Regionaal Archief Dordrecht. In dit nummer speciale aandacht voor Wims vertrek. [lees verder op pag. 3]

nr. 45, december 2016

IN DIT NUMMER:

Afscheid Wim Koole

Steen op de maag

E-depot ADC

...adc **etera**

*...adcetera is een gezamenlijke uitgave
van deputaten ADC (GKv) en de
Archiefcommissie (NGK)*

colofon

...adcetera is een
gezamenlijke uitgave
van deputaten ADC
(GKv) en de
Archiefcommissie
(NGK)
Broederweg 16,
8261 GT Kampen.
Telefoon 038 447 17 30
E-mail
info@adckampen.nl
Website
www.adckampen.nl
Druk: drukkerij
De Bunschoter, Bun-
schoten-Spakenburg
Ontwerp:
Peter Dees, Zwolle
Foto omslag: Wim
Koole, foto Ab van
Langevelde

Ten geleide

Een dictaat van een collegeserie kerk-
geschiedenis uit 1919 van de Leidse
hoogleraar voor de geschiedenis van het
gereformeerde protestantisme Albert
Eekhof (1884-1933) begint zo: 'Een
van de waarheden, waaraan wij niet
genoeg kunnen herinnerd worden is
deze: dat het nageslacht voor een groot
deel is, wat het voorgeslacht ervan
heeft gemaakt. Een tweede waaraan
wij moeten denken is, dat wij elke tijd
bij haar eigen licht moeten zien. Al te
gemakkelijk leggen wij een hedendaags
peilglas aan, en krijgen daardoor ver-
keerde verhoudingen.'
Beide waarheden zijn vandaag net
als toen geen vanzelfsprekendheden.
Om die reden is het plicht dat het
vak geschiedenis op de juiste manier
beoefend wordt. Telkens weer moet een
volgende generatie zich inprenten dat
zij niet de eersten zijn op deze wereld,
dat zij niet vrij staan ten opzichte van
het verleden en dat haar keuzes en oor-
delen in sterke mate bepaald worden
door het voorgeslacht dat haar heeft
voortgebracht. En iedere keer moet dat
de les opleveren dat de huidige genera-
tie niet de maatstaf van de dingen is en
dat inzichten uit het verleden op hun
eigen merites dienen te worden beoor-
deeld. Daarom is geschiedbeoefening
een belangrijke functie in een samenle-

ving. Want wie genoemde les niet op de
goede wijze leert, wordt hoogmoedig en
moralistisch.

We moeten het dus ook over de kerk-
geschiedenis blijven hebben, hoe
onaangenaam dat soms ook kan zijn.
Want deze geschiedenis kent donkere
bladzijden, met berokkend leed dat
ons vandaag nog achtervolgt. Maar er
zijn ook zonnige bladzijden, waarvan
wij misschien niet eens beseffen hoe
zij ons heden bepalen. En er zijn blad-
zijden vol gebeurtenissen waarbij wij
gemakkelijk onze eigen maatstaven
aanleggen. Telkens weer roept de Bijbel
ons op om te herinneren, zich weer te
binnen te brengen wat in het verleden
is gebeurd. Die herinneringen betreffen
verzet, ontrouw, vergeten, twijfel, onge-
loof, oneerlijkheid, onrecht, belofte-
breuk, belediging, afgodendienst. Geen
fraai rijtje, lees Psalm 78 er maar op
na. Maar ze gaan ook over Gods trouw,
over hoop op Hem die soms lijkt te sla-
pen. Zo vieren we advent: in het licht
van een geschiedenis die ons niets rest
dan de oproep tot trouw en recht, en
een verlangen naar de wederkomst. Zo
hopen we ook te werken in 2017. ¶

Op vrijdag 28 oktober jl. vond in de Nieuwe Kerk te Kampen het symposium
plaats over vijftig jaar scheuring in de vrijgemaakte kerken, georganiseerd
door het ADC en het Historisch Documentatiecentrum van de VU (HDC). Deze
dag was met 250 deelnemers druk bezocht.

Steen op de maag

Anno 2016 ligt deze scheuring de
vrijgemaakte kerken als een steen op
de maag. Hartelijke verdedigers van
de scheuring roeren zich nauwelijks
meer, stilte en schaamte rondom wat
eind jaren zestig is gebeurd hebben
de overhand en de publieke discussie
neigt naar erkenning van fouten, naar
verzoening en ook naar hereniging. In
de Nederlands Gereformeerde Kerken
is het leed nog niet vergeten, maar
speelt ook de vraag: hoe gaan we als
kerken verder naast en met de vrijge-
maakte kerken.
Op het symposium stond de vraag
centraal wat er destijds is gebeurd.
Historicus James Kennedy legde een
verband tussen de ontwikkelingen in
de samenleving en de tegenstellingen
binnen de vrijgemaakte kerken. NGK-
predikant Geert van Dijk ging nader
in op het jansenisme, TU-hoogleraar
Erik de Boer op de tekst van de Open
Brief uit 1966 en de kerkelijke reactie
daarop, kerkhistoricus Johan Schaeffer
besprak de attestenkwestie en George
Harinck beschreef de gang van zaken
binnen de senaat van de TU. Ook
ADC-onderzoeker Ab van Langevelde
en NGK-predikant Daniel Timmer-
mans leverden een bijdrage.

Er vond een levendige discussie plaats.
Ter afsluiting spraken TU-rector Roel
Kuiper en oud-voorzitter van de lan-
delijke vergadering van de NGK Ad de
Boer over de breuk en de wenselijk-
heid van de toenadering tussen beide
kerkgenootschappen. De teksten van
de referaten staan op: <http://www.onderwegonline.nl/7905-vijftig-jaar-kerkscheuring>.

Vraaggesprek ...adcetera bij afscheid drs. Wim Koole

Voor de bezoekers van het ADC is hij
een vertrouwde figuur geworden,
archivaris Wim Koole, behulpzaam,
deskundig en goedgehumorst. Maar
ingaande 2017 zal het ADC het zonder
hem moeten stellen. Wij spraken met
hem:

1. Wat deed je precies voor werkzaam-
heden? Liep je de hele dag met archief-
dozen te sjouwen?

Uiteraard hoorde dat laatste er bij,
maar er kwam meer bij kijken. Het is
een gevarieerde baan. Het belangrij-
ste is het beheer en de ontsluiting van
de archieven. Daarbij komt dat er tel-
kens nieuw archief wordt aangeboden,
bijv. van gereformeerde organisaties of

overleden predikanten. Verder komt er regelmatig bezoek van onderzoekers, die je op gang moet helpen. Dat laatste geldt ook voor de lokale kerken die geadviseerd moeten worden over hun plaatselijke archief. Het beheer van digitale archieven neemt daarin een steeds grotere plaats in. Er moet daarnaast redactioneel werk gedaan worden voor de website van het ADC, de ...*adcetera* en het *Documentatieblad Nederlandse Kerkgeschiedenis*. Ook het onderhouden van contacten met andere archiefinstellingen neemt veel tijd. Verder hoorde het organiseren van studiedagen tot mijn takenpakket en het begeleiden van de vrijwilligers. Ten slotte moest ik de administratie van het ADC op orde houden.

2. Wat vond je het mooiste aan dit werk?

Ik houd van verandering. De variatie binnen het werk ervoer ik daarom als prettig. Bovendien bracht het werk mij contacten met een grote groep mensen. Ook gaf deze baan mij de vrijheid om het werk op eigen manier vorm te geven.

3. Wat vond je minder leuk?

De leuke dingen aan het werk hebben een keerzijde. Door de grote variatie is het werk op het ADC hectisch en fragmentarisch. Het laat zich moeilijk plannen. Jammer is dat daardoor niet altijd genoeg tijd is voor een kerntaak als de ontsluiting van archieven. Gelukkig hebben we daar door de inzet van vrijwilligers de afgelopen jaren toch het een en ander aan kunnen doen.

4. Wat ga je doen in je nieuwe baan?

Ik word archivist bij Regionaal Archief Dordrecht, onderdeel van het Dordrechts Museum. Daar ga ik volop aan de slag met datgene waar ik in Kampen wat te weinig aan toe kwam, namelijk het ontsluiten van archieven. Daarbij moet ik speciaal aandacht geven aan digitalisering. Het Dordrechts Museum organiseert regelmatig tentoonstellingen en ik hoop daar mijn bijdrage aan te leveren. Daar zie ik beslist naar uit, bijv. naar het meewerken aan de Herdenking van de Nationale Dordtse Synode 1618/1619 die in 2018 zijn vierde eeuwfeest hoopt te vieren. Mijn theologische achtergrond komt mij daarbij goed van pas.

5. Heb je tips voor de nieuwe archivaris?

Het is goed om het hoofd koel te houden bij de veelheid aan taken. Leg verder binnen het takenpakket voor zoveel mogelijk eigen accenten.

Als redactie van de ...*adcetera* wensen wij Wim veel succes in zijn nieuwe werkring en samen met zijn gezin Gods zegen in de toekomst. We zullen je hartelijke klantvriendelijkheid en deskundigheid missen! ¶

E-depot ADC

Op woensdag 30 november jl. tekenden het ADC en het bedrijf Data Matters een overeenkomst voor een e-depot functie voor het ADC. Op het ADC komt steeds meer digitaal archief binnen. De generale synode bijvoorbeeld werkt al bijna volledig digitaal. Dergelijk materiaal moeten

we duurzaam bewaren en beschikbaar stellen. Met het nieuwe e-depot is dit goed mogelijk. Het wordt gerealiseerd door Data Matters en de software, het programma Atlantis, waarmee documenten toegevoegd en beheerd kunnen worden, wordt geleverd door DEVENTit. Beide bedrijven hebben hun sporen verdiend in het archiefwezen en werken nauw samen. Behalve voor het ADC is dit e-depot ook te gebruiken door lokale kerken. Binnen het huidige contract is ruimte voor ongeveer 10 kerken om te participeren in een pilot project. In de toekomst kan dit uitgebreid worden. In het nieuwe jaar zal een brief naar alle lokale kerken worden gestuurd met uitleg hierover en een uitnodiging om zich op te geven voor dit proefproject. Deze informatie komt uiteraard ook op de website. U kunt nu al een mailtje sturen naar info@adckampen.nl wanneer u belangstelling hebt om mee te doen. We zijn blij dat hiermee een concrete stap is gezet naar daadwerkelijk digitaal archiefbeheer. ¶

Another Religion?

Op 25 en 26 augustus jl. vond in Kampen de vierde *European Conference on Neo-Calvinism* plaats, ditmaal over het thema: *Islam, another religion?* Het eeuwenoude gebouw van het Nederlandse consulaat te Istanbul was uitgekozen als vergaderlocatie. Helaas gooiden de politieke ontwikkelingen in Turkije roet in het eten en moest vanwege de veiligheid deze locatie

afgezegd worden. De Theologische Universiteit Kampen bood daarop haar gastvrijheid aan, waardoor de conferentie toch doorgang kon vinden. Ruim een dozijn sprekers uit diverse landen refereerden over de relatie tussen het neocalvinisme en de islam, historisch, politicologisch, psychologisch, antropologisch en theologisch. Sprekers waren onder anderen Richard Mouw van *Fuller Theological Seminary*, Matthew Kaemingk van *Fuller Northwest Seminary*, Kees van der Kooij van de VU en Cory Willson van *Calvin Theological Seminary*. De referaten worden gepubliceerd in een congresbundel. ¶

De kerken en de oorlog in Indonesië 1945-1950

Op woensdag 16 november jl. organiseerde het ADC in samenwerking met het HDC, het Katholiek Documentatiecentrum en het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde een symposium aan de VU over 'De kerken en de oorlog in Indonesië, 1945-1950'. De oorlog die Nederland na 1945 in Indonesië voerde, raakte de Nederlandse kerken direct. De Nederlandse en Indische kerken bevonden zich met tal van geestelijken en gelovigen in het oorlogsgebied. Bovendien zonden de kerken aalmoezeniers en legerpredikanten met de troepen mee. Wat hield het werk van de kerken in de oorlogsja-

ren in, thuis en aan het front? Wat was het beeld van de rechtstreeks betrokken geestelijken van de oorlog en hoe stonden de kerken in Nederland tegenover deze strijd? Wat betekende de oorlog voor de Indonesische christenen? Over deze vragen boog zich een reeks van sprekers. In 2017 verschijnt een boek over dit onderwerp, waarin ook aandacht besteed wordt aan de relevante ervaringen van vrijgemaakte militairen en predikanten. ¶

AD Chartasreeks

Binnenkort verschijnen binnen de huisreeks van het ADC twee publicaties die te maken hebben met de kerkstrijd in de jaren zestig:

Erik de Boer, hoogleraar kerkgeschiedenis aan de TU Kampen, verrijkt onze reeks met een biografie van ds. R. Brands, medeondertekenaar van de Open Brief uit 1966, die na zijn schorsing terugkeerde naar de synodaal-gereformeerde kerken. De titel van het boek is *De schele dominee*.

Johan Schaeffer, emeritus-predikant van de NGK Nunspeet, dook intensief in de geschiedenis van het attestenbesluit van de senaat van de TU uit 1967, waar hij zelf in zijn studententijd ook mee te maken kreeg. Hij voelde zich daardoor gedwongen zijn theologie-studie te voltooien aan de Vrije Universiteit. Johan raadpleegde niet alleen de archieven, maar hield ook vraaggesprekken met nog levende slachtoffers van het attestenbesluit waarvan de toen jonge hoogleraar Nieuwe Tes-

tament Jacob van Bruggen de *actor intellectualis* was. De titel van het boek is *Verscheurd door trouw*.

Daarnaast verschijnt begin 2017 in de reeks *Verbondsonderwijs. Geschiedenis van het gereformeerd-vrijgemaakt onderwijs in Nederland tot 1985*, waarop historicus Tamme Spoelstra op 13 december jl. promoveerde aan de Vrije Universiteit.

De AD Chartasreeks omvat na verschijning van deze publicatie meer dan dertig nummers. Zo levert het ADC vanuit de archieven regelmatig stof tot nadenken voor onze kerkelijke actualiteit, onder het klassieke adagium *'In het verleden ligt het heden, in het nu wat komen zal'*. De reeks mag zich in het algemeen verheugen in een levendige belangstelling van vakgenoten en belangstellende gemeenteleden, ook al zijn de deeltjes niet altijd bestsellers. Een uitzondering daarop is het proefschrift van Ab van Langevelde over het leven en werk van prof. C. Veenhof, *In het klimaat van het absolute* (2015). Er zijn volgens de informatie van uitgever *Vuurbaak* tot nu toe ruim 1.000 exemplaren verkocht en nog steeds gaat dit boek over de toonbank. De auteur kreeg meer dan honderd reacties op zijn boek en er zijn in het land studiegroepjes ontstaan die de inhoud ervan hebben bediscussieerd. Ook is het boek vaak besproken in tijdschriften en op blogs. Al met al heeft het heel wat kerkhistorisch stof doen opwaaien. ¶

Nieuwe aanwinsten

Archief PS Holland-zuid

Archief Deputaten Missionaire steunverlening van de PS Holland-Noord

Archief H.J. Nijenhuis (preken)

Aanvulling archief Luis-terpost/Bralectah

Archief W.G. de Vries

Aanvulling archief GVI

Aanvulling archief Stichting Afbouw

Archief Gereformeerde

Bijbelstudiebond

Archief Generale Synode

2014-2015

Nieuws vanuit de Archief- commissie NGK

Aantal archieven van het Landelijk Archief NGK wederom uitgebreid
De *Geref. Persvereniging Opbouw* heeft als één van haar laatste werkzaamheden het archief van de laatste 15 jaar overgedragen. Daarmee beslaat het archief van Opbouw de gehele bestaansperiode 1956-2014. Het *Nederlands Gereformeerd Seminarie* (NGS) rondt haar activiteiten voor deze predikantsopleiding af. Een aanzienlijke hoeveelheid archiefbescheiden is overgedragen aan de landelijk archivaris; daarmee bevat het archief bijna de hele periode van bestaan van het NGS 1970-2016.

Van beide archieven is een inventaris beschikbaar. Voor raadpleging kan een verzoek worden gericht aan de landelijk archivaris.

E-mailadres

Wilt u uw e-mailadres aan ons toesturen?

Het bespaart kosten!

Graag naar

info@adckampen.nl.

Vakantiedata

In verband met de kerstvakantie is het ADC gesloten van dinsdag 27 december tot en met vrijdag 6 januari 2017.

Vanaf maandag 9 januari 2017 is het ADC weer geopend.

Oproep informatie professor J. Kamphuis

Geldelijk gesteund door het fonds *Pro Religione et Libertate*, het Universitair Ontwikkelingsfonds TU Kampen, het Jagtspoelfonds en enige *crowdfunding* hoopt Ab van Langevelde per 1 januari a.s. aan het ADC te beginnen aan een onderzoek voor een biografie van prof. J. Kamphuis (1921-2011). De familie Kamphuis gaf hem toestemming diens archief te raadplegen, dat bewaard wordt op het ADC. Dit werk zal ongeveer vier jaar in beslag nemen. Samen met de biografie van Veenhof kan op deze manier een boeiend tweeluik ontstaan over de geschiedenis van de GKv en de NGK in het algemeen en de kerkscheuring in de jaren zestig in het bijzonder.

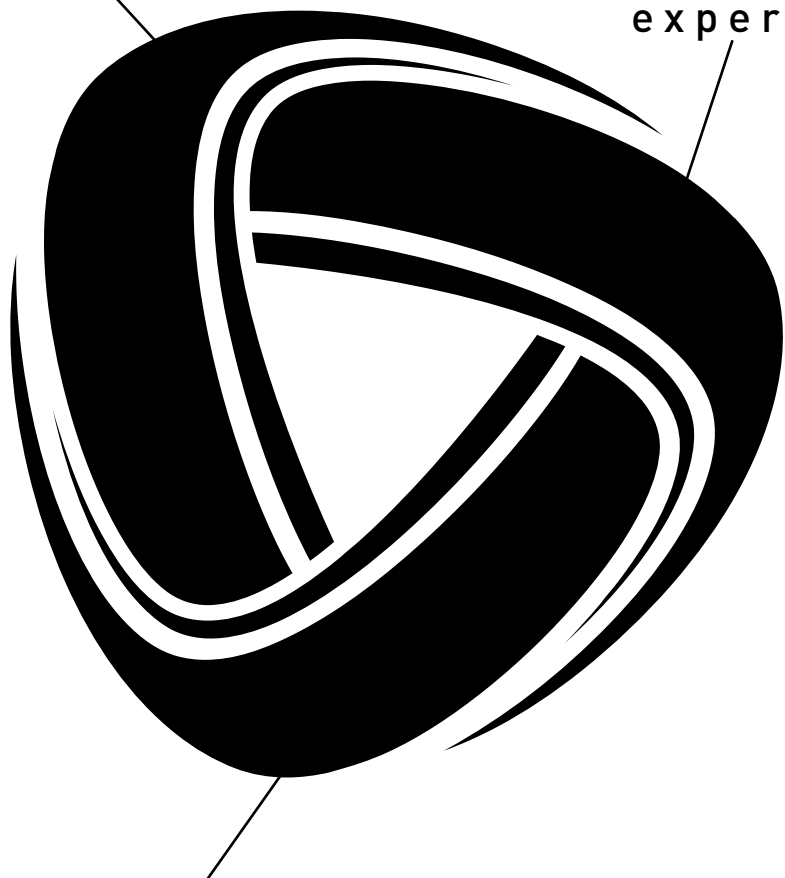
Ab van Langevelde roept mensen op hun ervaringen met Kamphuis op schrift te stellen en aan hem toe te sturen. Inzenders krijgen een vermelding in een bijlage in de biografie:

Dr. Ab van Langevelde
ADC Kampen
Broederweg 16
8261 GT KAMPEN

E-mailadres:
ab.van.langevelde@filternet.nl. ¶

Uw doel
Uw wens

Onze
expertise

Het resultaat
hoogwaardige communicatie

DE BUNSCHOTER
SAMEN COMMUNICEREN